



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní JUDr. Kateřinou Štěpánovou, Ph.D., ve věci

žalobkyně: **nezl. S.Š.**

zastoupena matkou A. Š. jako zákonným zástupcem

zastoupena Mgr. Lucií Ocelíkovou, advokátkou

sídlem Ó. Lysohorského 702, 738 01 Frýdek - Místek

proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**

sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 5. 2020, č. j. MPSV-2020/99407-923,
o nepřiznání příspěvku na zvláštní pomůcku,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 18. 5. 2020, č. j. MPSV-2020/99407-923, **se ruší** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 2 600 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně Mgr. Lucie Ocelíkové, advokátky, sídlem Ó. Lysohorského 702, 738 01 Frýdek – Místek.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Nezletilá žalobkyně (dále v textu též jen „žalobkyně“) se žalobou doručenou Krajskému soudu v Ostravě dne 19. 7. 2020 domáhá zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 5. 2020, č. j. MPSV-2020/99407-923 (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž bylo zamítnuto její odvolání a potvrzeno rozhodnutí Úřadu práce České republiky, Krajské pobočky v Ostravě, kontaktního pracoviště Český Těšín, ze dne 30. 4. 2018, č. j. 393935/18/KA, o zamítnutí žádosti o příspěvek na zvláštní pomůcku „Speciální komponenty osobního počítače, například uzpůsobená klávesnice, myš, speciální programové vybavení umožňující ovládání počítače ústy, pohybem očí nebo pohybem hlavy“ (dále pro zjednodušení též „zvláštní pomůcka“) ve smyslu ustanovení § 9 zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením (dále jen „zákon o poskytování dávek“).
2. Žalobkyně sporuje zejména závěr žalovaného o kontraindikaci vylučující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku, byť byla shledána osobou, která trpí těžkou vadou nosného aparátu nebo pohybového ústrojí charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu ve smyslu přílohy I. zákona o poskytování dávek. Má za to, že závěr žalovaného o kontraindikaci nevyplývá z žádné lékařské zprávy, není ničím podložen, je nejasný a nepřesvědčivý; závěry posudkové komise považuje žalobkyně za nesprávné a rozporné s doloženými lékařskými zprávami. Dle žalobkyně naopak z lékařských zpráv vyplývá, že žalobkyně je schopna zvláštní pomůcku ovládat. Napadené rozhodnutí považuje za nezákonné a nepřezkoumatelné. Neztotožňuje se ani s tím, že je u ní shledána těžká mentální retardace či snížená míra rozpoznávacích schopností, neboť skutečnost, že se nemůže motoricky projevit, ještě neznamená, že by nechtěla. Právě požadovaná zvláštní pomůcka by žalobkyni umožnila komunikaci a projev. Žalobkyně namítá i vnitřní rozpornost posudků, zejména srovnávacího posudku Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky (dále jen PK MPSV“) Ostrava ze dne 7. 4. 2020, který v jedné své části hovoří o „narušení rozpoznávacích schopností“, v jiné o jejich „absenci“.

Žalobkyně na podporu svých tvrzení poukazuje na konkrétní lékařské i jiné zprávy založené ve správním spise a judikaturu správních soudů. Žalobkyně též argumentuje ustanovením § 4 zákona o poskytování dávek, v jehož smyslu je při rozhodování o dávce nezletilci dána povinnost sledovat nejlepší zájem dítěte. Odkazuje i na metodický pokyn vrchního ředitele úseku lékařské posudkové služby č. 6/2013, podle něhož je kontraindikací u dětí takový stav, kdy nelze ani předpokládat smysluplné využití pomůcky. Žalobkyně zdůrazňuje, že komunikátor vyzkoušela a prokázala schopnost pomůcku samostatně využívat, její funkční vyšetření zraku též potvrdilo využitelnost zraku za účelem komunikace. Žalobkyně má za to, že neposkytnutím komunikátoru je diskriminována oproti jiným osobám s Rettovým syndromem, jimž byl příspěvek na danou pomůcku poskytnut. Navrhla napadené rozhodnutí zrušit a žalovaného zavázat k náhradě nákladů řízení.

3. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby. Uvedl, že ve věci bylo zpracováno celkem sedm posudků i srovnávací posudek, přičemž tři posudky posudkových komisí se v závěrech shodly a konstatovaly, že rozhodující příčinou nepříznivého zdravotního stavu je u žalobkyně „Rettův syndrom s těžkou mentální retardací a cerebelární diparézi, dále astma bronchiale, recidivující infekty horních cest dýchacích a alergie na lepek“. Mentální schopnosti žalobkyně jsou těžce redukovány, IQ činí 24, tedy je v dolním pásmu těžké mentální retardace. Na základě této skutečnosti dospěly posudkové komise k závěru, že se u žalobkyně jedná o zdravotní stav uvedený v písm. a) části II. přílohy zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, tedy duševní poruchu, poruchu chování a poruchu intelektu se závažnou poruchou (...) s narušením rozpoznávacích a ovládacích schopností (...), a podmínka využitelnosti této pomůcky by proto u žalobkyně nebyla splněna. Dále se žalovaný vyjádřil k namítanému rozporu v posudku ze dne 7. 4. 2020 PK MPSV Ostrava tak, že pokud je na jeho straně 4 uvedeno „s absencí rozpoznávacích schopností“, je tím míněn stav přítomný u žalobkyně, pokud je na straně 5 uvedeno „s narušením rozpoznávacích schopností“, je tím míněna citace zákonné úpravy dle přílohy II k zákonu o poskytování dávek. U žalobkyně nejde o narušení rozpoznávacích schopností, ale o jejich pozbytí, což je stav ještě horší. Žalovaný podotkl, že při rozhodování přihlížel i k náročnosti a účelnosti zvláštní pomůcky, přičemž v případě žalobkyně trpící těžkou mentální retardací a absencí rozpoznávacích schopností, by pomůcka svůj účel nesplnila. Žalovaný má za to, že byl zjištěn stav věci způsobem, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Žalovaný též podotkl, že v minulosti žalobkyni byl přiznán příspěvek na zvláštní pomůcku (motorové vozidlo) dle rozhodnutí úřadu práce ze dne 8. 2. 2016, č. j. 174235/16/KA, jehož podkladem se stal posudek OSSZ ze dne 5. 1. 2016, v jehož závěru byla konstatována mj. těžká mentální retardace žalobkyně, přičemž v tomto řízení žalobkyně závěr posudku nerozporovala, neboť bylo její žádosti vyhověno.

Splnění procesních podmínek a rozsah soudního přezkumu

4. Krajský soud poté co vyhodnotil, že žaloba byla podána včas ve lhůtě dvou měsíců po doručení písemného vyhotovení napadeného rozhodnutí žalobci, tedy v souladu s ustanovením § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb. soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), přezkoumal napadené rozhodnutí dle ustanovení § 75 odst. 2 s. ř. s. v mezích žalobních bodů a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná. Ve věci rozhodl bez nařízení jednání.

Skutková zjištění vycházející z obsahu správního spisu

5. Ze správního spisu krajský soud zjistil, že žalobkyně požádala o příspěvek na zvláštní pomůcku (komunikační zařízení) dne 20. 9. 2017. K žádosti doložila protokol diagnostiky klienta z 17. 8. 2017, z něhož vyplývá, že pomůcka byla vyzkoušena dne 18. 7. 2020. Dle cenové nabídky činí cena pomůcky 94 310 Kč. Ve věci též byla podána žádost o snížení spoluúčasti.
6. Dne 14. 11. 2017 byl posouzen zdravotní stav žalobkyně Okresní správou sociálního zabezpečení Karviná (dále jen „OSSZ Karviná“) pro účely příspěvku na zvláštní pomůcky, z něhož vyplynulo, že žalobkyně není osobou, která má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí ve smyslu § 9 odst. 1 a 4 zákona o poskytování dávek.
7. K námitce žalobkyně a na podkladě doložených lékařských zpráv provedl lékař OSSZ Karviná dne 11. 12. 2017 nové posouzení zdravotního stavu žalobkyně, přičemž setrval na závěru i odůvodnění posudkového závěru z 14. 11. 2017.
8. K žádosti žalobkyně bylo dne 29. 1. 2018 jiným lékařem OSSZ Karviná realizováno nové posouzení zdravotního stavu žalobkyně se závěrem, že nejde o osobu, která má vadu ve smyslu § 9 odst. 1 a 4 zákona o poskytování dávek.
9. Po nesouhlasu žalobkyně a doložení dalších lékařských zpráv lékař OSSZ Karviná opakovaně posoudil zdravotní stav nezletilé dne 3. 4. 2018, přičemž neshledal důvody ke změně posudkového závěru a setrval na posouzení ze dne 29. 1. 2018.
10. Dne 30. 4. 2018 prvostupňový správní orgán zamítl žádost žalobkyně o příspěvek na požadovanou pomůcku.
11. K odvolání žalobkyně byl zpracován PK MPSV Ostrava, resp. k její žádosti PK MPSV Plzeň, posudek pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku. Dne 11. 12. 2019 došla příslušná posudková komise k závěru, že se v případě žalobkyně jedná o osobu, která má dle § 9 odst. 1 a 4 zákona o poskytování dávek těžkou vadu nosného aparátu nebo pohybového ústrojí charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, ale její zdravotní stav vylučuje přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku. Tento stav existoval i ode dne 20. 9. 2017, tedy ode dne podání žádosti. Posudková komise se tedy neshodla s posudkovými závěry OSSZ Karviná ohledně (ne)existence těžkého pohybového postižení, ovšem konstatovala u žalobkyně těžkou poruchu intelektu s absencí rozpoznávacích schopností odpovídající písmenu a) části II. výše citované přílohy, která vylučuje přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku.
12. Po seznámení se se závěry posudku žalobkyně předložila písemné vyjádření, v jehož důsledku byl vypracován doplňující posudek PK PMSV Plzeň dne 19. 2. 2020. Tento neshledal důvody pro změnu již přijatého posudkového závěru ze dne 11. 12. 2019. Posudková komise konstatovala, že pro doplňující posouzení nebyl doložen žádný lékařský nález, který by prokazoval, že u nezletilé není přítomna závažná porucha intelektu s absencí rozpoznávacích schopností odpovídající písmenu a) části II. přílohy k zákonu o poskytování dávek. Do posudkové komise byl přizván odborný lékař z oboru psychiatrie. Ke zprávě z očního centra z 20. 12. 2017 bylo konstatováno, že se nejedná o vyšetření a zhodnocení zdravotního stavu odborným lékařem z oboru oftalmologie, tudíž nejde o lékařský nález.

13. Žalovaný následně požádal PK MPSV Ostrava o vypracování srovnávacího posouzení zdravotního stavu žalobkyně pro účely požadované zvláštní pomůcky, které bylo provedeno dne 7. 4. 2020 se závěrem, že od podání žádosti, tj. od 20. 9. 2017, k datu 29. 2. 2020 šlo v případě žalobkyně o osobu, která má ve smyslu § 9 odst. 1 a 4 zákona o poskytování dávek těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí charakteru dlouhodobě nepříznivého stavu, ale její zdravotní stav vylučoval přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku dle písmene a) části II. přílohy k zákonu ve znění účinném k 29. 2. 2020. Co do stavu od 1. 3. 2020 byl závěr posudkové komise shodný. Posudková komise Ostrava citovala podkladové zprávy, provedla diagnostický souhrn co do rozhodující příčiny dlouhodobě nepříznivého stavu a ztotožnila se s posudkovým závěrem PK MPSV Plzeň z 11. 12. 2019 včetně doplňujícího posouzení z 19. 2. 2020, a to i ohledně přítomnosti těžké poruchy intelektu u žalobkyně s absencí rozpoznávacích schopností, tj. kontraindikace k přiznání nároku. Posudek vychází ze zprávy ARCADA Ostrava ze dne 13. 1. 2020; zprávy SenzaErgo ze dne 16. 1. 2020; zprávy ze dne 13. 1. 2020 Bc. Z. G., třídní učitelky; lékařského nálezu ze dne 4. 10. 2017 MUDr. H.S. a jejího vyjádření ze dne 15. 2. 2018; neurologického vyšetření ze dne 28. 11. 2017 MUDr. S. S.; psychologických vyšetření ze dne 2. 6. 2017 a 14. 12. 2017 Mgr. R. K.; fyzioterapeutického vyšetření ze dne 2. 1. 2018 H. I., Dis., ortopedického vyšetření MUDr. A. J. z 20. 12. 2017, zprávy Sanatoria Klimkovice z 5. 2. 2018 – 14. 2. 2018 a 6. 6. 2017 – 4. 7. 2017 prim. MUDr. Mgr. T.B.; zprávy z očního centra Mgr. H. K. z 20. 12. 2017 s poznámkou, že se nejedná o lékařský nález; ortopedického vyšetření MUDr. P. K. z 19. 9. 2017; zprávy hospitalizace na dětské neurologii z 3. 7. 2017 až 12. 7. 2017 MUDr. H. M. Dále též z posudkového spisu, spisu odvolacího orgánu, zdravotnické dokumentace MUDr. H. S.; dále lékařských nálezů MUDr. E. K. ze dne 12. 2. 2020; MUDr. P. K., ortopedie, datum neuvedeno; a MUDr. S. S. z 8. 11. 2019, jakož i sdělení zákonné zástupkyně žalobkyně z 9. 3. 2020.
14. Z těchto zpráv krajský soud cituje z hlediska posuzované věci podstatné detaily:
- z vyšetření Neuro-rehabilitačního a edukačního centra ARCADA z 13. 1. 2018 vyplývá, že rehabilitace byla zaměřena na motivaci za pomoci hrajících a světelných hraček, své oblíbené hračky žalobkyně pozná a lépe na ně reaguje. Při cvičení rozpozná i přítomnost maminky – zareaguje smíchem, při cvičení se zlepšila fixace zraku a pozornosti, je schopna déle fixovat při zájmu o určitou aktivitu; ze zprávy z 2. 1. 2018 téhož centra vyplývá, že pohledem dokáže zafixovat, při cvičení reaguje dobře na zvukové a světelné hračky. Absolvovala zkoušku komunikátoru a prokázala schopnost jej obsluhovat;
 - ze zprávy SenzaErgo ze dne 16. 1. 2020 vyplývá, že žalobkyně zvládá fixovat zrakem na daný podnět, v rámci kognitivních dovedností dokáže rozpoznat osoby blízké i známé prostředí;
 - dle zprávy třídní učitelky mateřské školy z 13. 1. 2020 žalobkyně reaguje pozitivně na příchod matky, zaměřuje na ni pozornost, očima ji sleduje, je schopna se pozorně podívat a zaměřit zrakovou pozornost na vybranou osobu či předmět a sledovat její pohyb. Komunikace pomocí očí se jeví jako jediný možný způsob, jak umožnit sdělovat přání okolí;
 - z lékařského nálezu pro posouzení zdravotního stavu ve věcech sociálního zabezpečení zpracovaného s ohledem na změnu zdravotního stavu od 4. 10. 2017 dne 15. 8. 2019 MUDr. H. S., praktickou lékařskou pro děti a dorost, se podává mj., že žalobkyně sleduje okolí, krátce soustředí pozornost na okolí, pasivně sleduje je u

ní dána omezená komunikace jen přes oční komunikátor. Jedná se u ní o pokračující mentální retardaci, nyní středně těžkou;

- ze zprávy MUDr. H. S., praktické lékařky pro děti a dorost z 15. 2. 2018 vyplývá, že dívka sice trpí těžkým mentálním postižením, s narušením rozpoznávacích a ovládacích schopností. Její mentální postižení nezpůsobuje nemožnost využití zdravotních pomůcek;
- ze zprávy MUDr. H. S. z 14. 12. 2017 vyplývá diagnóza jiné mentální retardace, přičemž je obtížně stanovení stupně postižení obvyklými metodami;
- MUDr. S. S., neurolog, dne 28. 11. 2017 uvádí, že se u žalobkyně jedná o těžkou mentální retardaci, sleduje zrakem málo, ze zprávy ze dne 9. 11. 2018 pak, že oční komunikátor je zde indikován – umožňuje lepší nonverbální komunikaci.
- z psychologického vyšetření Mgr. K. z 2. 6. 2017 vyplývá, že žalobkyně nepoznává lidi, reaguje na zvukové hračky, zmáčkne tlačítko, všimne si kostek na stole, pozoruje vyšetřující a dění za oknem, na oslovení po dlouhé motivaci krátce pohlédne, zareaguje na obrázky, zaměří i pozornost, podívá se selektivně na jeden i na druhý, cíleně zvedá obrázky, jedná se o dívku s výrazně opožděným psychomotorickým vývojem, současná kapacita odpovídá těžké mentální retardaci IQ 24b., reaguje zrakem a zaměřením pozornosti. Prognóza je nepříznivá. Vzhledem k těžké poruše hybnosti a řeči je doporučeno použití zrakového komunikátoru, neboť žalobkyně nemá jinou možnost komunikace – umožní kompenzaci deficitu formou této pomůcky;
- z doplnění psychologického vyšetření Mgr. K. z 14. 12. 2017 vyplývá, že v návaznosti na zprávu z června 2017 a předchozí zprávy se doporučuje zrakový komunikátor – jediná kompenzační pomůcka, která při diagnóze žalobkyně umožňuje zlepšení komunikace s okolím. Předchozím vyšetřením byla zjištěna přiměřená schopnost fixace zraku a zaměření zrakové pozornosti na podnět, dalšími vyšetřeními také prokázána možnost funkčního využití kompenzační pomůcky. Diagnostikována byla „jiná mentální retardace“ - obtížně stanovení stupně postižení obvyklými metodami;
- z ortopedického vyšetření MUDr. A. J. z 20. 12. 2017 vyplývá, že se jedná o dítě s poruchou funkční a pohybového aparátu.
- z propouštění zprávy Sanatoria Klimkovice, prim. MUDr. Mgr. T. B., z 10. 7. 2018 vyplývá, že pohledem na velmi krátkou chvíli zafixuje, ze zprávy z 13. 2. 2019, je patrné, že je u žalobkyně dána mj. jiná mentální retardace;
- ze zprávy očního centra Vidum z 20. 12. 2017, Mgr. H. K., zrakové terapeutky, se podává, že funkční vyšetření zraku ze dne 11. 5. 2017 a 18. 10. 2017 potvrzují využitelnost zraku za účelem komunikace. Komunikátor s oční navigací je při uzpůsobení mentální úrovni žalobkyně dobře využitelnou pomůckou ke komunikaci s okolím. Schopnost výběru pohledem potvrzena;
- z ortopedického vyšetření MUDr. P. K. z 19. 9. 2017 vyplývá diagnóza Rettův syndrom;
- ze zprávy z hospitalizace na dětské neurologii z 3. 7. 2017 až 12. 7. 2017 MUDr. H. M. vyplývá mj. diagnóza Rettův syndrom a těžké mentální retardace.

Ve správním spise je dále mj. žurnalizováno:

- zpráva o funkčním vyšetření zraku z 18. 10. 2017, Očního centra Vidum, ambulance oftalmologie, optometrie a zrakové terapie, z níž se podává, že je u žalobkyně potřebná kvalitní fixace těla, která přímo souvisí s kvalitou a délkou oční fixace;
- zpráva Očního centra Vidum, ambulance oftalmologie, optometrie a zrakové terapie, Mgr. H. K., zrakové terapeutky, z 20. 12. 2017, z níž vyplývá, že funkční vyšetření zraku z 11. 5. 2017 a 18. 10. 2017 potvrzují využitelnost zraku za účelem komunikace. Komunikátor s oční navigací je při uzpůsobení mentální úrovně žalobkyně dobře využitelnou pomůckou ke komunikaci s okolním. Schopnost výběru pohledem byla potvrzena;
- zprávy z 14. 12. 2017 Centra Oculus, MUDr. V.S., vyplývá, že byl zjištěn celkově opožděný vývoj, přičemž v brýlích je dána výrazně lepší fixace předmětu.

15. Ve srovnávacím posudku ze dne 7. 4. 2020, tedy posledním posudku zpracovaném před vydáním napadeného rozhodnutí, posudková komise k námitkám žalobkyně sdělila, že nebyl doložen žádný lékařský nález, který by prokazoval, že u posuzované není přítomna závažná porucha intelektu s absencí rozpoznávacích schopností odpovídající písmeni a) části II. přílohy k zákonu o poskytování dávek. Důvodem pro přiznání příspěvku na zvláštní pomůcky nejsou úvahy a stanoviska zákonného zástupce a jeho vlastní hodnocení zdravotního postižení, nýbrž jediné posudkové rozvahy vycházející výhradně z objektivně zjištěného zdravotního stavu. Taktéž složení posudkové komise je pouze v kompetenci předsedy PK MPSV. V posuzovaném případě bylo úkolem PK MPSV posoudit, zda se jedná o těžkou vadu nosného a pohybového ústrojí na podkladě vyhodnocení funkční tíže pohybového postižení, které v řešeném případě bylo v kompetenci odborníka z oboru neurologie. Míra intelektového postižení byla jednoznačně zřejmá s doložené dokumentace, přesto byl k doplňkovému jednání v prosinci 2019 přizván do komise odborný lékař z oboru psychiatrie. Dle PK MPSV byla veškerá lékařská dokumentace podkladná pro posudkové jednání podrobně prostudována. Ke zprávě z očního centra z 20. 12. 2017 komise poznamenala, že se nejedná o vyšetření a hodnocení zdravotního stavu odborným lékařem z oboru oftalmologie, nejde o lékařský nález. Taktéž dokumentace k námitkám nemá charakter lékařských zpráv. Odvolání proto nelze vyhovět.

16. Žalobkyně byla vyzvána v souladu s § 36 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, k možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí.

17. Žalovaný rozhodl napadeným rozhodnutím dne 18. 5. 2020. V odůvodnění poukázal na skutečnost, že příloha k zákonu o poskytování dávek má taxativní charakter. PK MPSV Plzeň i Ostrava shodně uvádějí, že se u žalované jedná o těžkou poruchu intelektu s absencí rozpoznávacích schopností, jedná se tudíž o kontraindikaci odůvodňující nepřiznání nároku na příspěvek na pomůcku, neboť uvedená absence rozpoznávacích schopností žalobkyně znemožňuje užívání náročné elektronické pomůcky. K aplikaci § 4 zákona o poskytování dávek žalovaný uvedl, že i v případě nezletilého dítěte musí být splněna zdravotní podmínka pro přiznání požadovaného příspěvku a nemůže se jednat o stav vylučující jeho přiznání, tedy kontraindikaci. Žalovaný považoval posudky za dostatečně vypovídající a přesvědčivé, přičemž je z nich zřejmé, z čeho posudková komise při vypracování vycházela, jak podklady, tak jí zjištěné skutečnosti hodnotila. Posudky byly vypracovány komisí v řádném složení a obsahují odůvodnění posudkových závěrů ve

vztahu ke zdravotnímu stavu nezletilé. Podkladová dokumentace byla dostatečná k projednání a přijetí posudkových závěrů bez účasti žalobkyně.

Posouzení žalobních bodů

18. Krajský soud nejprve shrnuje relevantní právní úpravu dopadající na souzenou věc.
19. Podle § 9 odst. 1 zákona o poskytování dávek upravujícího podmínky nároku na příspěvek *„nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku má osoba se zdravotním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu uvedeným v příloze tohoto zákona, a její zdravotní stav nevylučuje přiznání tohoto příspěvku.“*
20. Podle § 9 odst. 4 téhož zákona *„zdravotní postižení charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu odůvodňující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku a zdravotní stavy vylučující jeho přiznání jsou uvedeny v příloze k tomuto zákonu“*
21. Ustanovení § 4 citovaného zákona je pak zvláštní ustanovením ve vztahu k dětem. Podle jeho odstavce prvního, *je-li oprávněnou osobou dítě, je orgán příslušný k rozhodování o dávkách povinen při rozhodování o nároku na dávku a její výši vždy sledovat dosažení nejlepšího zájmu dítěte. Dle odstavce 2 při rozhodování o nároku a výši příspěvku na zvláštní pomůcku podle § 9 až 12 v případě, že je jeho příjemcem nezletilé dítě nebo osoba s omezenou svéprávností, se předchozí souhlas soudu podle občanského zákoníku nevyžaduje. Předchozí souhlas soudu se nevyžaduje ani u samotného nákupu zvláštní pomůcky pořízené s využitím příspěvku a všech navazujících a souvisejících řízení před příslušnými úřady.*
22. Příloha I. k zákonu vymezuje zdravotní postižení odůvodňující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku, jimiž je dle písmene k) bodu 1. i *anatomická nebo funkční ztráta obou horních končetin.*
23. Příloha II. k témuž zákonu pak ve svém písmeně a) specifikuje II. zdravotní stav vylučující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku, tedy kontraindikace, *duševní poruchy, poruchy chování a poruchy intelektu se závažnou poruchou, s narušením rozpoznávacích a ovládacích schopností (...) způsobující-li nemožnost užívání pomůcky.*
24. Nosnou žalobní námitkou je řádné posouzení kontraindikace zdravotnické pomůcky u žalobkyně, přičemž posudkovými komisemi MPSV byla u žalované konstatována **přítomnost těžké mentální retardace s absencí rozpoznávacích schopností, která znemožňuje užití žádané pomůcky.**
25. Krajský soud podotýká, že ve věcech poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, které jsou podmíněny zdravotním stavem účastníka řízení, je rozsah soudního přezkumu vymezen povahou věci. Posouzení povahy zdravotního postižení z hlediska splnění podmínek nároku na dávku podle zákona o poskytování dávek je věcí odborně medicínskou, k níž správní orgán ani soud nemají potřebné odborné znalosti, a proto se vždy obrací k osobám, které jimi disponují, aby se k těmto otázkám vyjádřily. Pro potřeby správního řízení v prvním stupni tuto úlohu plní okresní správa sociálního zabezpečení a v rámci odvolacího řízení posuzuje zdravotní stav občanů žalovaný, který za tím účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise, jak vyplývá z § 4 odst. 2 a § 8 odst. 1 písm. e) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

26. Posudky PK MPSV soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad uvedených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v tomto řízení bývá tento posudek důkazem rozhodujícím v případech, kdy z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzuje žádné pochyby, a nejsou-li tu ani žádné jiné skutečnosti nebo důkazy, kterými by správnost posudku mohla být zpochybněna. Požadavek úplnosti a přesvědčivosti kladený na tyto posudky spočívá pak v tom, aby se komise vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaný namítá, a aby své posudkové závěry náležitě odůvodnila (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č. j. 3 Ads 55/2013 – 29).
27. Při rozhodování o nároku na příspěvek na zvláštní pomůcku přitom správní orgán hodnotí otázky právní i skutkové, přičemž skutková zjištění nezávisí výlučně na posouzení zdravotního stavu osoby žadatele.
28. Dle důvodové zprávy k ustanovení § 9 zákona o poskytování dávek má být potřeba a vhodnost zvláštní pomůcky posuzována jak z hlediska zdravotního stavu, tak i z hlediska sociálního.
29. Ze znění výše citované přílohy II. k zákonu o poskytování dávek přitom vyplývá, že pro závěr o kontraindikaci je zapotřebí, aby zjištěná porucha intelektu vedla k narušení rozpoznávacích a ovládacích schopností, a tedy - kumulativně - znemožňovala užívání pomůcky.
30. Krajský soud je si vědom toho, že rozhodnutí o předmětném příspěvku závisí převážně na posouzení zdravotního stavu žadatele ve smyslu § 9 odst. 2 zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, nicméně současně konstatuje, že správní orgán, který ve věci rozhoduje, musí zohlednit i další podmínky a okolnosti případu; skutková zjištění přitom nezávisí výlučně na posouzení zdravotního stavu osoby žadatele.
31. V nyní posuzované věci posudková komise uzavřela, že je u žalobkyně dána kontraindikace zvláštní pomůcky, konkrétně přítomnosti těžké mentální retardace s absencí rozpoznávacích schopností znemožňující užívání dané pomůcky se skromným odůvodněním, že „míra intelektového postižení byla jednoznačně zřejmá s doložené dokumentace“, a dále konstatovala, že zpráva z očního centra z 20. 12. 2017 není lékařskou zprávou, přičemž uzavřela, že důvodem pro přiznání příspěvku na zvláštní pomůcky nejsou úvahy a stanoviska zákonného zástupce a jeho vlastní hodnocení zdravotního postižení, nýbrž jediné posudková rozvaha vycházející výhradně z objektivně zjištěného zdravotního stavu.
32. Žalobkyně ve správním řízení setrvala a konzistentně poukazovala na konkrétní rozpory mezi závěry posudkových lékařů a závěry ošetřujícího a odborných lékařů, jakož i dalšími zprávami, se kterými posudkový závěr nekoresponduje, namítala zejména skutečnost, že je schopna daný komunikátor užít.
33. Krajský soud konstatuje, že ze závěrů lékařských zpráv, jak byly citovány shora, přitom plyne rozdílnosti v diagnózách oscilující od jiné mentální retardace s obtížností stanovit míru postižení běžnými metodami (namátkou Mgr. K., prim. MUDr. Mgr. B.), přes mentální retardaci středně těžkou (například MUDr. S.) až po (komisí konstatovanou) těžkou mentální retardaci (viz též MUDr. S., MUDr. M.). V této souvislosti proto nemůže

obstát jako objektivní závěr posudkové komise, jak byl jednoznačně převzat žalovaným, že míra intelektového postižení byla jednoznačně zřejmá z doložené dokumentace a že se jedná o těžkou mentální retardaci.

34. Též posudkový závěr o absenci rozpoznávacích schopností u žalobkyně (rovněž bez dalšího převzat žalovaným), nutný pro závěr o kontraindikaci dle přílohy II. k zákonu o poskytování dávek, jednoznačně z lékařských zpráv nevyplývá a není v posudkových závěrech nikterak odůvodněn. Z doložených důkazních materiálů přitom například vyplývá, že byla u žalobkyně zjištěna přiměřená schopnost fixace zraku a zaměření zrakové pozornosti na podnět (Mgr. K.), dále že žalobkyně své okolí rozpozná, rozpozná oblíbené hračky, je schopna chvilkově zaměřit pozornost.
35. Stěžejní je pak úvaha posudkové komise o nemožnosti žalobkyně komunikátor užívat, tedy o podmínce, jejíž kumulativní splnění zákon nezbytně vyžaduje pro závěr o vyloučení přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku žadatele.
36. Tento závěr je posudkovou komisí (a následně žalovaným) odůvodněn u žalobkyně toliko tak, že „absence rozpoznávacích schopností znemožňuje pomůcku využívat“. Nekoresponduje ovšem s lékařskými zprávami MUDr. S. („její mentální postižení nezpůsobuje nemožnost využití zdravotních pomůcek“); Mgr. K. („doporučeno použití zrakového komunikátoru, neboť žalobkyně nemá jinou možnost komunikace – umožní kompenzaci deficitu formou této pomůcky“ a „doporučuje zrakový komunikátor – jediná kompenzační pomůcka, která při diagnóze žalobkyně umožňuje zlepšení komunikace s okolím“); MUDr. S. („oční komunikátor je zde indikován – umožňuje lepší nonverbální komunikaci“), jakož i s dalšími zprávami založenými ve spise (namátkou Neuro-rehabilitačního a edukačního centra ARCADA: „absolvovala zkoušku komunikátoru a prokázala schopnost jej obsluhovat“; Mgr. K. z 20. 12. 2017 potvrzuje využitelnost zraku za účelem komunikace. „Komunikátor s oční navigací je při uzpůsobení mentální úrovni žalobkyně dobře využitelnou pomůckou ke komunikaci s okolním. Schopnost výběru pohledem byla potvrzena“), a v napadeném rozhodnutí rovněž není nikterak odůvodněn. Jinými slovy, od žalovaného a jeho posudkové komise se neočekávalo jen zjištění, zda žalobkyně trpí nějakým onemocněním a o jakou formu tohoto onemocnění se jedná, ale také objasnění otázky, do jaké míry tato nemoc v kombinaci s dalšími faktory přítomnými v případě nezletilé žalobkyně ovlivňuje či způsobuje nemožnost pomůcku užít.
37. Závěr o kontraindikaci zvláštní pomůcky u nezletilé žalobkyně pak není posudkovou komisí, resp. žalovaným, vyhodnocen ani z pohledu metodiky vrchního ředitele úseku lékařské posudkové služby č. 6/2013, podle něhož je kontraindikací u dětí takový stav, kdy nelze ani předpokládat smysluplné využití pomůcky.
38. Žalovaný v souzené věci též zcela ignoroval ustanovení § 4 zákona o poskytování dávek žalovaným, jež je dle důvodové zprávy interpretačním vodítkem zákona o poskytování dávek přejatým do zákona o poskytování dávek v souladu s čl. 7 odst. 2 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením pro případ, je-li dávka přiznávána osobě do 18 let věku. Dle článku 7 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením při jakékoliv činnosti týkající se dětí se zdravotním postižením musí být předním hlediskem nejlepší zájem dítěte. Z napadeného rozhodnutí není nikterak patrné, zda nejlepší nezletilé žalobkyně byl v souzené věci vzat v potaz. Pouhý odkaz na taxativní povahu přílohy II. k zákonu v této souvislosti jednoznačně neobstojí.

39. Ve světle shora uvedeného soud uvádí, že závěry posudků, z nichž žalovaný v souzené věci vycházel, nebyly formulovány tak, aby z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzovaly žádné pochyby. Též zde jsou přítomny další skutečnosti a důkazy, které správnost posudku mohou zpochybnit, přičemž z napadeného rozhodnutí není patrné, zda k nim žalovaný vůbec přihlédl, natož jak je vyhodnotil.
40. Již výše bylo zmíněno, že při rozhodování o nároku na příspěvek na zvláštní pomůcku správní orgán hodnotí otázky právní i skutkové, přičemž skutková zjištění nezávisí výlučně na posouzení zdravotního stavu osoby žadatele. Potřeba a vhodnost zvláštní pomůcky má být posuzována jak z hlediska zdravotního stavu, tak i z hlediska sociálního, přičemž v souzené věci žalovaný disponoval drahně důkazy, z nichž vyplývá prospěch žádané pomůcky pro žalobkyni a její schopnost ji ovládat.
41. Byť žalovaný poukazuje na skutečnost, že v souzené věci bylo zpracováno četné množství posudků, je potřeba uvést, že čtyři posudky zpracované v prvním stupni správního řízení, byly jednoznačně vyvráceny posudkovými komisemi. Uvedenou skutečnost opravdu nelze klást k tíži žalobkyně. Žalobkyně již v průběhu řízení před správním orgánem prvního stupně a v rámci vyjádření k podkladům pro rozhodnutí prvního stupně a poté v odvolání poukazovala na konkrétní závěry lékařských zpráv, s nimiž byly podle jejího názoru posudky v rozporu. Posudkové komise MPSV se však s výhradami vzneseným žalobkyní dostatečně nevypořádaly, přičemž pouze uvedly, že se nebudou zabývat „nelékařskými zprávami“ a že míra postižení intelektu žalobkyně je zřejmá z doložené dokumentace. Závěr o kontraindikaci byl odůvodněn toliko odkazem na lékařské zprávy a jednoznačnou zřejmostí míry intelektu u žalobkyně, přičemž závěr o absenci rozpoznávacích schopností u žalobkyně a nemožnosti pomůcku užít již odůvodněn není vůbec. Na tomto nezmění nic fakt, že v posudkové komisi byl přítomen odborník z oboru psychiatrie.
42. K námitkám žalobkyně se nijak konkrétně nevyjádřil ani žalovaný. Byť samotný správní orgán nedisponuje takovou erudicí v oblasti lékařství, aby byl schopen samostatně přezkoumávat věcnou správnost posudkových závěrů, neznamená to, že by měl přijímat posudkové závěry zcela nekriticky, neboť jeho povinností je zejména zhodnotit tyto závěry z hlediska jejich úplnosti a přesvědčivosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2019, č. j. 1 Ads 12/2018 – 32, zejm. bod 23 a 24 odůvodnění). Požadavek úplnosti, přesvědčivosti a správnosti posudku spočívá v tom, že se posudková komise musí vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaný namítá, a musí své posudkové závěry náležitě odůvodnit. Z posudku musí být zřejmé, že zdravotní stav posuzovaného byl komplexně posouzen na základě úplné zdravotnické dokumentace i s přihlédnutím ke všem jím tvrzeným obtížím (zde schopnostem), aby nevznikly pochybnosti o úplnosti a správnosti klinické diagnózy (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 6. 2014, č. j. 1 Ads 72/2014-26).
43. Toto zhodnocení však žalovaný neprovedl, úplnost a přesvědčivost posudku pouze bez dalšího konstatoval.
44. V této souvislosti určitě neobstojí argumentace žalovaného přednesená ve vyjádření k žalobě spočívající v tom, že žalobkyně v jiném řízení v roce 2016 o přiznání zvláště pomůcky (motorového vozidla) nespороvala závěr o těžké mentální retardaci. Rozhodující je totiž vždy individuální posouzení zdravotního stavu žadatele příslušnými posudkovými

lékaři dle platné právní úpravy v právě posuzované věci bez ohledu na předchozí rozhodnutí, byť se jedná o stejného žadatele.

45. Krajský soud uzavírá, že nepovažuje posudky PK MPSV za úplné a přesvědčivé. Žalovaný pak pochybil, pokud nekriticky závěry posudkových komisí bez dalšího přijal, sám je nevyhodnotil v kontextu dalších důkazů předkládaných žalobkyní svědčících ve prospěch schopnosti žalobkyně žádanou pomůcku smysluplně užít, a závěrů, že její používání bude pro žalobkyni přínosem a jediným možným způsobem komunikace s okolím (*sic!*). Žalovaný nikterak nezohlednil zájem dítěte jakožto interpretační vodítko pro přiznání dávky a v napadeném rozhodnutí nevysvětlil, proč zjištění plynoucí z dokládáných zpráv o smysluplnosti pomůcky pro nezletilou žalobkyni, na něž žalobkyně poukazovala, pod zákonná kritéria podřadit nelze.
46. Závěrem krajský soud shrnuje, že všechny žalobní body, jak je přednesla žalobkyně, jsou důvodné. Soud je nehodnotil jednotlivě, ale v souhrnu, neboť všechny *de facto* směřují k tomu, že žalovaný se ve svém rozhodnutí dostatečně nezabýval specifiky zdravotního stavu žalobkyně z pohledu kontraindikace zdravotnické pomůcky, respektive nehodnotil její zdravotní stav ze všech hledisek, jak by je hodnotit měl. Tato vada napadeného rozhodnutí je podle názoru krajského soudu natolik závažná, že způsobuje nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalovaného pro nedostatek důvodů. Nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí se odvíjí od nepřezkoumatelnosti posudku PK MPSV, a proto jsou zde dány důvody pro zrušení rozhodnutí žalovaného bez nařízení jednání podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení ve smyslu §76 odst. 4 s. ř. s.
47. V tomto řízení žalovaný poté, co odstraní nepřesvědčivost a nepřezkoumatelnost posudků posudkové komise řádným odůvodněním závěru o kontraindikaci u nezletilé žalobkyně ve smyslu přílohy II. písmene a) k zákonu o poskytování dávek, o nároku nově rozhodně při vyhodnocení všech důkazních materiálů přítomných ve správním spise a ve světle interpretačního vodítka k zákonu o poskytování dávek, tedy z pohledu nejlepšího zájmu dítěte, jakož i z hlediska sociálního, jak předpokládá důvodová zpráva k § 9 zákona o poskytování dávek.

Náklady řízení

48. V řízení byla plně procesně úspěšná žalobkyně, které v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. vzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Náklady řízení žalobkyně představují odměnu za zastoupení advokátem podle vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve výši 1 000 Kč, podle § 7 bod 3 ve spojení s § 9 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., a to za dva úkony právní služby, příprava převzetí zastoupení a seps žaloby podle § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky, dvakrát režijní paušál ve výši 300 Kč za každý z těchto úkonů právní služby podle § 13 odst. 3 vyhlášky. Všechny tyto náklady řízení podle obsahu spisu žalobkyni prokazatelně vznikly a jedná se o náklady nezbytně nutné k uplatnění jejího práva. Soud proto žalovaného k jejich zaplacení zavázal, a to k rukám zástupce žalobkyně podle § 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, v platném znění, dále jen „o. s. ř.“, ve spojení s ustanovením § 64 s. ř. s. Lhůtu k zaplacení soud stanovil v souladu s ustanovením § 160 odst. 1 o. s. ř., neboť tato lhůta je přiměřená možností žalovaného.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **lze** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá toto vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Ostrava 19. října 2020

JUDr. Kateřina Štěpánová, Ph.D.
samosoudkyně